

Aan Provinciale Staten

Datum : 30 NOV. 2017
Documentnr. : K4310
Dossiernummer : 2017-101.196/48/A.14
Behandeld door : D. van Dullemen
Telefoonnummer : (050)316 7217
Antwoord op :
Bijlagen : 2
Onderwerp : De Toestand van Natuur en Landschap

Geachte dames en heren,

1. Samenvatting

Het rapport 'Toestand van natuur en landschap in de provincie Groningen 2017' verschijnt elke vier jaar. Het is de weerslag van systematische gegevensverzameling door en in opdracht van de provincie. Het rapport van 2017 is een 'classic' versie van 'De Toestand', waarin de ontwikkelingen uitvoerig en diepgaand worden besproken. Het heeft daardoor een forse omvang. Tevens is er een uitgebreide samenvatting geschreven, deze licht de hoofdpunten eruit - de ontwikkelingen die voor het beleid op dit moment het belangrijkste zijn - en beschrijft deze in het kort.

2. Doel en wettelijke grondslag

De Toestand van Natuur en Landschap zenden wij u ter informatie.

3. Procesbeschrijving en planning

Zoals in de samenvatting aangegeven wordt het rapport eens in de vier jaar opgesteld.

4. Begroting

Niet van toepassing.

5. Inspraak/participatie

Het rapport is gedeeld met het Provinciaal Netwerk Landelijk Gebied (PNLG), het advies van het PNLG wordt betrokken bij de discussie in uw Staten.

6. Nadere toelichting

De resultaten zoals gepresenteerd in dit rapport vormen de basis voor de landelijke en Europese rapportages over de kwaliteit van de NNN (Natuur Netwerk Nederland), de voortgang ANLB (Agrarisch Natuur en Landschaps Beheer) en de Natura 2000 gebieden die zijn aangewezen als vogel of habitat richtlijn gebied. Tevens wordt de informatie die we verzamelen gebruikt bij vraagstukken in het kader van de nieuwe natuurwet en vormen ze de basis voor het rapporteren aan EZ over de voortgangsrapportage natuur. Op belangrijke thema's als de toestand van akker- en weidevogels of van het landschap, bieden wij de laatste ontwikkelingen en trends. Aangezien de collectieven, die verantwoordelijk zijn voor het ANLB in het agrarisch landschap, pas vorig jaar zijn gestart met hun werkzaamheden kan er nog geen uitspraak gedaan worden over de effectiviteit van de stelselwijziging. Daarnaast gaan wij uitgebreid in op een analyse die is gemaakt voor het subsidiestelsel natuur en landschap waarbij gegevens over landschap, vegetatie en actuele natuurwaarden gecombineerd worden om zo te komen tot een beoordeling van een bepaald gebied.

Uit het rapport komende de volgende conclusies:

Moeras

De recente uitbreiding van de oppervlakte moeras in de provincie, onder meer rond het Zuidlaardermeer, heeft geleid tot vestiging en toename van veel bijzondere vogelsoorten. De vegetatie moet zich nog verder ontwikkelen. De belangrijkste natuurwaarde van de moerasgebieden in Groningen zit hem in de vogelrijkdom. De moerasgebieden in Groningen zijn relatief jong en recent ingericht. Door de ligging op voormalige landbouwgrond zal de vegetatie zich nog moeten ontwikkelen en is er vegetatiekundig gezien nog geen sprake van een optimale situatie. Hier is voorlopig geen sturing op nodig, de successie van de gebieden is wel een proces dat we moeten blijven monitoren. De moerasgebieden hebben een belangrijke functie voor internationaal beschermde vogels en watergebonden zoogdieren zoals de otter. In een straal van 15 kilometer rond de stad Groningen (laagveengordel) zijn de volgende soorten aan te treffen die een breed publiek aantrekken: Zeearend, Otter, Bever, Moerassterns etc. Op het gebied van natuurbeleving, voorlichting en bescherming is nog veel winst te boeken. Wij willen aansluiten bij de activiteiten die reeds worden georganiseerd door onze partners (TBO's) en met hen een plan uitwerken waarin beleving van deze natuurwaarden centraal staat.

Weidevogels

Ondanks dat de afname minder hard gaat dan enkele jaren geleden, blijft de trend van de meeste weidevogels in Groningen en Nederland zorgelijk en is het nog niet gelukt om over de volle breedte de neergang van de weidevogels te keren. Op de plekken waar actief natuurbeleid wordt gevoerd gaat het beter. Dit geldt vooral voor de NNN en daar waar in het agrarisch gebied clusters zijn. Drie soorten akkervogels (meerkoet, blauwborst en geelgors) zijn de afgelopen jaren duidelijk toegenomen; de overige soorten zijn stabiel. Twee soorten (scholekster en kievit) zijn afgenomen.

De doelsoorten kievit en wulp zijn in de beleidsperiode 2012-2015 toegenomen in NNN-gebieden, in tegenstelling tot gebieden erbuiten, en de grutto nam binnen het NNN minder sterk af dan erbuiten. In de periode 2012-2015, hebben kievit, wulp, grutto en tureluur het aantoonbaar beter gedaan in beheerclusters dan daarbuiten. Wij gaan door met het beleid zoals dat is ingezet en zullen een uitwerking geven aan het weidevogelmanifest en daar een actieve rol inspelen. Een uitwerking hiervan is onder andere het realiseren van een nieuw weidevogelreservaat in de Medenertilsterpolder. Door het rijk zijn ook extra middelen vrij gemaakt voor weidevogels, wij inventariseren momenteel waar die middelen het best tot hun recht komen. Tegelijkertijd is het verstandig na te denken over hoe wij verder moeten met het weidevogelbeheer binnen en buiten de NNN als blijkt dat we de negatieve trend niet kunnen doorbreken.

Akkervogels

In het Open Akkergebied zijn 12 doelsoorten toegewezen. Tussen 2012 en 2015 zijn meerkoet, blauwborst en geelgors toegenomen in aantal. Scholekster en kievit zijn achteruit gegaan. 'Meer doen in minder gebieden' is een lijn die wij reeds eerder hebben ingezet. Het akkervogelbeheer wordt door de collectieven geregeld waarbij er voor de ANOG een belangrijke rol is weggelegd. Aangezien de collectieven recent zijn begonnen en de monitoring nog opgestart wordt kunnen er nu nog geen uitspraken gedaan worden over de effectiviteit van de collectieven. Wij willen daarom de komende jaren samen met de collectieven een vorm vinden om de werkzaamheden te evalueren.

Wij vinden de achteruitgang van de vogelstand en het aantal insecten een punt van zorg. Wij willen energie steken in het behouden en vergroten van de biodiversiteit en zijn van mening dat onze ambities voor duurzame landbouw, zoals neergelegd in het landbouwprogramma 2017-2020 hier aan zullen bijdragen. Natuurinclusieve landbouw is een nieuwe ontwikkeling die de komende tijd mogelijkheden biedt en tevens een bijdrage kan leveren aan het beschermen van weide- en akkervogels.

Waddengebied en Kust

Het waddengebied, de vogels en natuurwaarde hebben een belangrijke attractieve functie voor mensen. Zo zijn de Wadden verkozen tot het mooiste natuurgebied van Nederland. Internationaal gezien is de grootste natuurwaarde van Groningen de vogels van het waddengebied en de kust. De soorten en de kwaliteit van het habitat staan onder druk. Wij maken ons zorgen over de predatiedruk op de grondbroedende vogels en het risico van slachtoffers door windturbines. Langs de kust en in het waddengebied zijn diverse projecten gerealiseerd die bijdragen aan de gunstige staat van instandhouding van doelsoorten. Hierbij denken wij onder andere aan het realiseren van de broedeilanden. De broedvogels op kwelders aan de Waddenzee hebben een verschuiving laten zien. Door de opkomst van predatoren (o.a. vos) zijn koloniebroeders verdwenen. Wij willen

onderzoeken hoe wij dit proces kunnen sturen en welke maatregelen wij kunnen nemen om de koloniebroeders op de kwelders te helpen. De komende jaren zetten wij in op het verzachten van de randen van het Wad en het herstel van het Eems-Dollard estuarium. Wij zullen de effecten daarvan op het ecologische systeem op flora en fauna blijven volgen.

Landschap

In het landschap zien wij dat de openheid in de afgelopen jaren aan de randen iets is afgenomen. Naast de aangewezen gebieden zien wij dat de openheid ook in andere gebieden te beleven is. In Middag-Humsterland is een convenant tussen provincie en grondeigenaren afgesloten om de karakteristieke waterlopen in dit landschappelijk waardevolle gebied te behouden, het convenant blijkt effectief. De inzet voor de kanalen en wijken in de landschappelijke waardevolle gebieden werpt zijn vruchten af. Het aantal houtsingels en de kwaliteit in Westerwolde en het Gorecht zijn stabiel. Door de herstelprojecten in het Zuidelijk Westerkwartier is de kwaliteit van de singels toegenomen, door agrarisch gebruik is er nog steeds een kleine afname van het aantal km aan houtsingels.

Al met al kan gesteld worden dat de grootschalig open gebieden in de provincie Groningen, zoals vastgesteld in 1985, kleiner zijn geworden. Deze trend was reeds zichtbaar in de Toestand Natuur en Landschap 2014. De kwaliteit van de houtsingels in zowel Westerwolde als het Gorecht is tamelijk stabiel door de jaren heen. In het Zuidelijk Westerkwartier zien wij na een aantal mindere jaren, een procentuele toename van het aantal kilometer aan houtsingels in goede staat.

Het behoud van verkavelingspatronen is van belang om de identiteit en samenhang in het landschap te behouden en daarmee de beleving van het landschap te versterken. In Middag-Humsterland, bij Middelstum, ten noorden van Appingedam/Delfzijl en bij Kiel-Windeweer zijn nog gebieden aanwezig met een herkenbaar, oorspronkelijk verkavelingspatroon. In deze gebieden zien wij een stabiele afname van circa 1%. In Middag-Humsterland is in 1998 een convenant tussen provincie en grondeigenaren in het gebied afgesloten om de meest betekenisvolle sloten en watergangen te behouden, de zogenaamde "cascosloten". Door de jaren heen zien wij dat het convenant een positief effect heeft op de sloten binnen dit casco. De lengte van kanalen en wijken is stabiel gebleven ten opzichte van 2013.

Het is zaak de diversiteit van het Groninger landschap te behouden, en dat wordt gedaan door ook de openheid te beschermen. Wij zullen daarom zorgen voor een goede afstemming met overig ruimtelijk beleid. Dat betekent dat er bij de plaatsing van onder andere windmolens, zonneparken, agrarische bedrijven en bossen, rekening moet worden gehouden met waar deze passen in het landschap.

Het behouden en versterken van biodiversiteit en het landschap in Groningen is belangrijk en stemmen wij uiteraard af met de andere relevante beleidsvelden. Ook zijn wij als provincie bezig met een risico-analyse op het gebied van handhaving. Hier wordt, mede op basis van de resultaten van de Toestand, gekeken waar extra energie op het gebied van handhaving gewenst is.

7. Geheimhouding

Niet van toepassing.

8. Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.

Bijlagen:

Nr.	Titel	Soort bijlage
1	Samenvatting de Toestand van Natuur en Landschap	rapport
2	Achtergronddocument de Toestand van Natuur en Landschap	rapport